

**Nopa Sko'sia
Human Rights Commission**

**Maw-lukuti'kw wjit
naji-wli-maliamanenew Nopa Sko'siaewaq**

Pkwatelikewinu'k L'nua'lute'wk

Toqaqji'jk-wikasik
Sqoljuiku's 2013

Ta'n Koqoey Ewikasik

Koqoey net L'nua'lut wen (racial profiling)?	5
Koqoey wjit ankaptasik pkwatelikewinuey L'nua'lut wen (racial profiling)?	5
Pkwatelikewinuey L'nua'l'timkewey—pile'l klusuaqnn wjit sa'qewqamiksuti'l	6
Wenik naspultisnik u't study?	6
Tal-kwilmekiss koqoey nike'j ta'n kejituek?	7
Koqoey pipanikesieksip?	7
Koqoey weji-kinu'tmasultiek?	8
Piley L'nua'l'timkewey	9
Tala'taqatimk katu nike'j?	9
Mui'walujik	10
Me'j ktu'-naji-kjijitu'n.....	11

Maw-lukuti'kw wjit naji-wli-maliananew Nopa Sko'siaewa

L'nu'k aq Kan'takkwejk Nopa Sko'sia telua'tijik ta'njiw nattelikititij kisna kwilmitij apoqnmastuti, me'j naji-emeko'tasultijik aq ktikik piluakutmu'tite'wk. Ula kejikawike'l we'jitu'tij Human Rights Kmisnaq.

Ula kisa'tasik study Nopa Sko'sia na mawi-amskwesewey Kanata ankaptmn ta'n tel-piltuo'tasijik piluakutmu'tite'wk, amiw staqe L'nuo'tasimkel ta'njiw lukowinu'k emekweiwa'tijel wjit pasik ta'n telakutmu'tilij.

Pkwatelikewinu—Consumer

Pkwatelikewinuey l'nua'l'timkewey—Consumer racial profiling

L'nua'lut wen—Racism

Mawewo'kutimk—Focus group

Koqoey net L'nua'lut wen (racial profiling)?

Etuk jel L'nua'lut wen toqo mu kejitun ta'njiw tela'tekn ula newte'jk kisna me'j natelkl pem-wikasikl tla'taqnn teli-pkije'k pasik piltuakutk nattelikewinu:

- tela'sin staqe mu kejiawjel i'mn
- pekije'k maliamt tlia' mu taluekeun
- mu elukwowawt
- alulkwalt
- pipanimt tepawtukwen ta'n kitu'-pkwatelk
- eulimt ap me'j wjit ta'n tel-piluakutk
- apijqo'lit kisna apijqo'taj wutmo'taqn
- esa't malsano'kuomk kisna mtmo'taqnk
- enqa'lit toqo mu kekkunmukw kmutno'qney

Koqoey wjit ankaptasik pkwatelikewinuey L'nua'lut wen (racial profiling)?

Malsanaq aq apoqnmua'tite'wk miamuj kejitutij L'nua'lut pkwatelikewinu kulaman nmitutaqq pilu'qamikultitij ta'njiw elukuti'tij. Pkwatelikewinuey L'nua'l'timkewey na na staqe nike' L'nua'lujel wen. Lukowinu'k jiptueke'l ma' kjijitu'tikw na tl-lukutinew. Menaqa ankaptasik, na apoqnmattew naji-wlo'tasultinew msit Nopa Skosiaewa.

Pkwatelikewinuey L'nua'l'timkewey—pile'l klusuaqnn wjit sa'qewqamiksuti'l

Pikwelkik piluakutmu'tite'wk ki's we'tuo'tmi'tij ta'n tel-piluo'tasulti'tij wejkwa'taqnek katu mu me'tatmi'tikup. Nike'j kisi- wisunkasik aq menaqa kisi-nankaptasik na tlqamiksuti ta'n apoqnmulkutew kis-wi'tmneneu.

Piluakutmu'tite'wk—Mu wijey teleiwajik wjit pasik ta'n telakutmu'ti'tij, ap me'j ela'tekemk sulieweyiktuk, palitiksiktuk, aq ta'n kis-tle'ss wen ta'n tleyawit.

Ula mawi-amskwesewey Kanata ta'n menaqa kisi-ankaptasik, aq wel-nmitasik ta'n pkwatelikewinu'k piluakutmu'tite'wk teli-istueyuj. Teli-pkije'k u't kisi-ankaptasik menaqa, malsanaq aq apoqnmua'tite'wk nmitutaqq tlqamiksuti'l ta'n teli-istueyuj pkwatelikewinu'k piluakutmu'tite'wk. Ta'nik u't kis-tlqamiksultijik wejkwa'taqnek nike'j kis-nentaqq ta'n kis-tli-o'pla'la'tiji mimajuinu' ta'n kisi-istueiwa'tiji aq ma'w malsano'kuomual.

Wenik naspultisnik u't study?

Ta'n te'si'tij ma'w, etlewistu'tieknik 1,219 mimajuinu'k Kjipuktuk tle'k, We'kopekitk, Kespukwitke'l, aq Kun'tewiktuk (Sydney) weja'tekemkek 28 te'sukunijek Si'ko'ku's we'kwayiw 21 te'sukunijek Kisaqewiku's, 2012ek. Pikwelkik naspultipnik survey. Ktikik naspultipnik mawewo'kutimkl. Figures 1 aq 2 kekinua'tekek ta'n te'sipnik mimajuinu'k piluakutmu'tijik naspultipnik ula study.

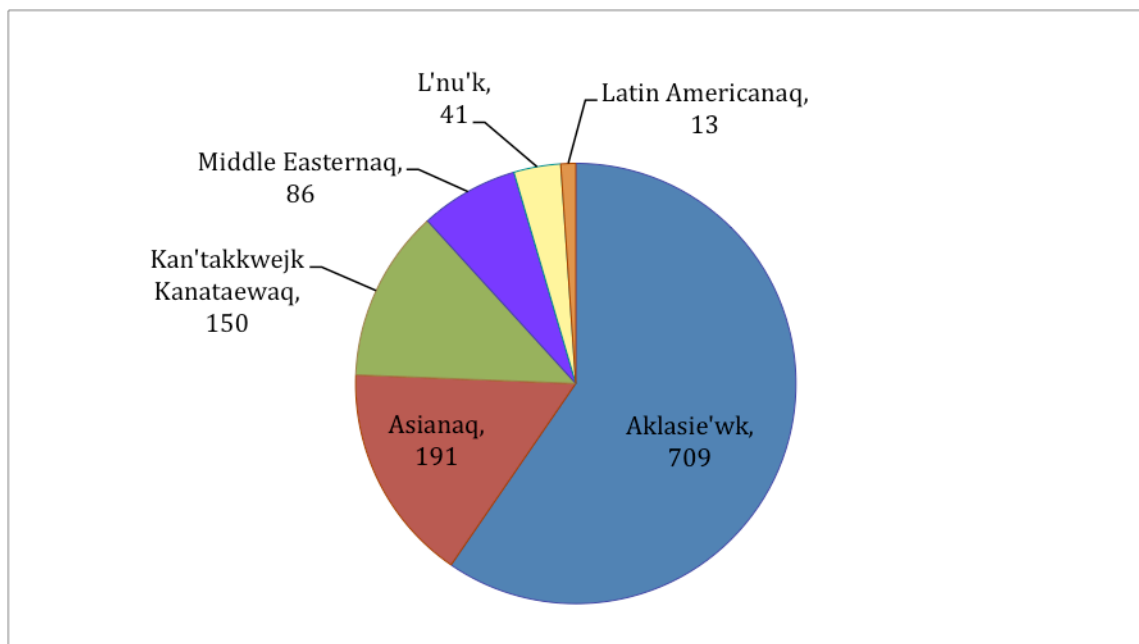

Figure 1. Ta'n te'sijik naspultipnik mimajuinu'k L'nua'lute'wkewey Project ta'n tel-keknuakutmu'tijik.

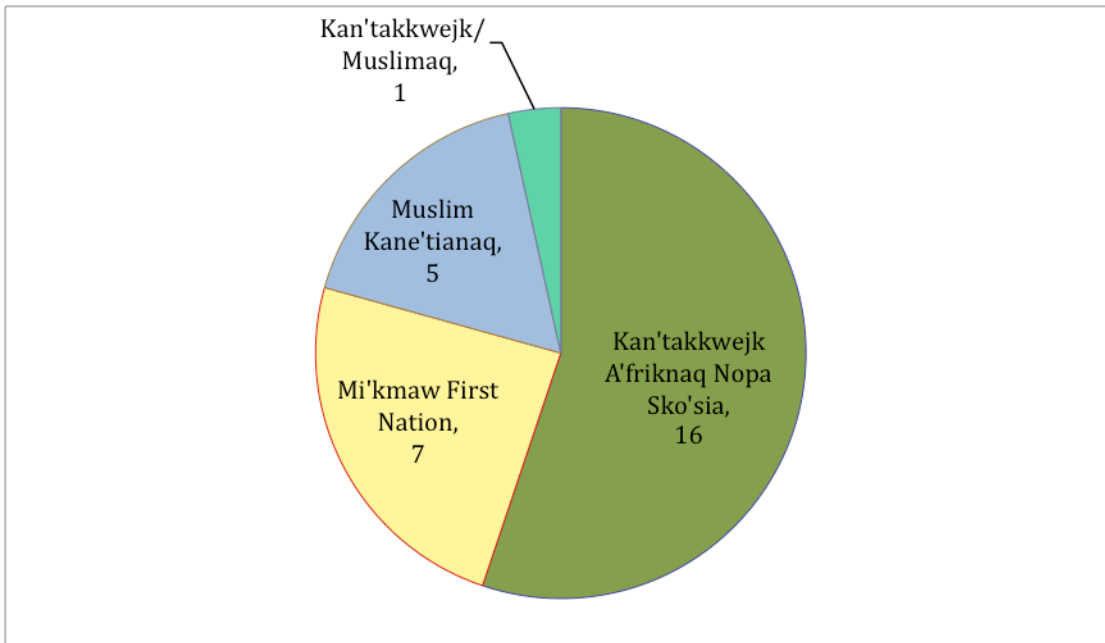

Figure 2. Ta'n te'sijik aq mawewo'kutite'wk naspultipnik Pkwatelikewinuewey L'nua'lute'wkewey Project aq keknuakutmu'tite'wk.

Tal-kwilmekiss koqoey nike'j ta'n kejituek?

Kisituekip survey ta'n 1,190 mimajuinu'k waju'-wi'kmi'tip. Ke'sk astu'kopultiekik, pipanimkittip e'tasiw mimajuinu wije'l pipanikesuti'l ta'n retailaq lukowinu'k kis-tleyakwi'tiji ula newtipunqek. Ula pipanikesuti'l etliaqapnn me'su'tuk stage nike' awtik, aq ta'n ketui-tle'k na'kwek. Ta'n tel-puatmekip na kisi-klulanen wel-pikwelkik milakutmu'tijik. Tujiw tepkisa'lupnik keknu'e'kik 29 te'sijik ta'n kisi-wli-wsku'tmi'tij kis-tleyakwi'tiji malsana aq lukowinumua.

Koqoey pipanikesieksip?

Pipanimkittipnn wije'l u'tl pipanikesuti'l:

- Ula nike'j newtipunqek, ki's eykik lukowinu'k ta'n **mu kitu'-nmu'lu'kw** ke'sk al'teliken kisna kwilmn apoqnmasuti?
- Ula nike'j newtipunqek, **ki's ki'kaji-paweyaskik** ke'sk al'teliken kisna kwilmn apoqnmasuti?
- Ula nike'j newtipunqek, ki's eyk na'kwek ta'n **mu kitu'-lukoulu'kw** ke'sk al'teliken kisna kwilmn apoqnmasuti?
- Ula nike'j newtipunqek, ki's **alulkwaliskik lukowinu'k kisna securityaq** ke'sk al'teliken kisna kwilmn apoqnmasuti?
- Ula nike'j newtipunqek, ki's pipanimiskik lukowinu'k kisna securityaq **tepawtukwen ta'n koqoey kitu'-pkwatelmn** ke'sk al'teliken kisna kwilmn apoqnmasuti?

- Ula nike’j newtipunqek, ki’s **eul-wi’tiskik** lukowinu’k kisna securityaq ke’sk al’teliken kisna kwilmn apoqnmasuti?
- Ula nike’j newtipunqek, ki’s **apijqo’liskik** lukowinuk kisna securityaq ke’sk al’teliken kisna kwilmn apoqnmasuti?
- Ula nike’j newtipunqek, ki’s **tewa’liskik lukowinu’k** kisna securityaq ke’sk al’teliken kisna kwilmn apoqnmasuti?
- Ula nike’j newtipunqek, ki’s **enqnulk wjit mu koqoey** (to mu kekkunmu’n kmutno’qn) ke’sk al’teliken kisna kwilmn apoqnmasuti?

Mimajuinu tluej “e’e” wjit newte’jk kisna me’j natelkl ewikasikl, na pipanimkittipnik ta’n te’s tlitpien wen ula newtipunqek pemiaq.

Ula pem-wikasikl pipanikesuti’l eweketuekipnn apoqnmatmnen mawewo’kutimkewe’l:

- Koqoey me’j mikwite’tmn ta’n tel-jikeyuj piluakutmu’tite’wk pkwatelikewinu’k?
- Ki’l, pkwatelikewinuin, tali-kjijitu’n jikeyulk wjit pasik tel-piluakutmn?
- Talite’tmn nike’ te’s al’teliken teli-pkije’k teli-istuo’tasin wjit pasik ta’n telakutmn?
- Tali-ajkneyask nike’j teli-L’nuo’tasin ta’n telein te’sikiskik, lukwaqniktuk, kina’matneweyiktuk, apoqnmasuti kwilmik, aq na telamu’k koqoey?
- Koqoey nuta’q pilua’sin ta’n asite’lmultew ki’l pkwatelikewinuin,
- kisi-al’teliken Nopa Sko’sia kulaman ma’ jipajite’tmu’n L’nua’luksin?

Koqoey weji-kinu’tmasultiek?

Ula nserveyminaq, L’nu’k aq Kan’takkwejk Kanataewaq me’j naji-kaqi’sk ewi’tmi’tij ta’n teli-emekweyakwi’tiji sta’fa jel mu ktikik piluakutmu’tite’wk. Jel me’, msit piluakutmu’tite’wk ma’w Asianaq, Latin Americanaq, aq mimajuinu’k Middle Easternaq, wesku’tmi’tip emekweyusineq me’j naji-kaqi’sk aq Aklasi’e’wk.

Ula mawewo’kutite’wk, eykik telua’tipnik tlo’tasultineq staqe’j mu tl-klu’sultineq ta’njiw al’telikiti’tij. L’nu’k, Kan’takkwejk Kanataewaq, aq Middle East wetakutmu’tijik ne’siskl wije’l ajkneyakwi’tipnn:

- Eul-wi’tujik.
- Telo’tasultipnik staqe wji-wktaiwanew weni.
- Tel-nmu’pnik pasik jiptueke’l naji-kmutna’tineq.

Newte’jit teluep, “Teli-wsua’luksiap teli-pkije’k Kan’takkwejuakutm na jiptueke’l l’ue’win, lia’j msit koqoey kwetnu’kwatmap mu tl-nmu’ksin na.”

L'nu'k telua'tipnik malsanaq mu kitu'-nmitu'tikupnn L'nueye'l tepjiko'tasuti'l. Telua'tipnik kaqi'sk elkimupnik knekk setamke'l ta'n tl-maliaptmuaten tax tel-mnkitmuj.

Muslimaq kaqi'sk welimupnik ta'n teli-nta'-Aklasio'wisulti'tij tujiw nanku'-pipanimujik koqoey amskwesewey wsitunuow. Na ula lukwaqna'lukwi'tip mita suel msit etli-wskijinuultipnik Kanata aq wejikutitij Aklasio'wi'simk.

Msit ula ta'n pipanimupnik piluakutmu'tite'wk wesku'tmi'tip ta'n tel-mlkuktmi'tip mu piluo'tasultinew wjit pasik telakutmu'titij:

- Wel-kneta'pnik wjit pasik attelikiti'tij.
- Mu piskwa'tu'tikupnn mun'te'jl se'k tle'l malsano'kuoml.
- Kaqi-ktalqo'tu'tip koqoey wmapposmual.
- Mu asite'lma'tikni wnijanua nespnmnew papitaqnmual attelikiti'tij.
- Wel-klula'tipni securitya te's piskweta'tij malsano'kuoml.

Newte'jit jel teluep "ta'n teli-mtue'k aq siwa'luek na teleyulk." Ktikik ap me'j telua'tipnik mu jel nuku' kesatmi'tikw al'telikiti'tij, pasik pekwatelmi'tij ta'n koqoey nuta'tij tujiw nankmi-tuita'jik. Pikwelkik telua'tipnik mu l'ta'new malsano'kuoml kisna ta'n tli-apoqnmuaness wen ta'n etli-L'nua'lupnik mu awsam-sa'q.

Piley L'nua'l'timkewey

Ta'n koqoey we'jituek kejikawike'l na ma' nmitu'n me'su'tuk L'nua'l'timkewey staqe nike' publikiktuk kiskuk. Pkwatelikewinuey na L'nua'l'timk wejiaq ta'n wejkwataneq telite'lmuj piluakutmu'tite'wk. Malsanaq aq apoqnmua'tite'wk etuk jel mu kejitu'tikw L'nuo'la'tiji mimajuinu'k.

Tala'taqatimk katu nike'?

Nopa Sko'sia Human Rights Commission apoqnmattew naji-ejina'tunew L'nua'l'timkewey. Ntlukwaqnnen kis-wikasik apoqnmua'tita mimajuinu' ta'n tl-nentaqq pwatelikewinuey L'nua'l'timkewey aq wji-nsitmnew ta'n teli-ajkna'tekek wjit ta'n wenik kia'spi-jikeyujik. Ula lukwaqn apoqnmattew ula ma'w-wiki'timk aq elt apoqnmuaata alsusutiliji malsano'kuoml.

Kitu'-wit-lukutiekik malsanaq aq apoqnmua'tite'wk naji-wli-apoqnmuanew piluakutmu'tiliji eweketu'titl ula elm-wikasikl:

- me'j naji-klu'lktn kina'matnewey eyk wjit piluakutmu'tite'wk telo'tasulti'tij
- el'tumkl kina'matneweye'l wi'katiknn wjit na telamu'k koqoey
- apoqnmattmikl ta'n tekenl maw-klu'ltiss wekasiness

Ajipjutmek ula wi'katikn ktmoqjenmn mtmo'taqnn naji-wli-ankaptnnew ta'n tel-kina'mua'tij lukowinumua, ta'n teltekl palisimual, aq ta'n tel-nujo'tmi'titl mtmo'taqnmual kulaman kpva'nseminu wlta'sualuetew aq kpmite'tasitew wjit pkwatelikewinu'k ketui-tlakutmu'ti'tij.

Wjit ninen, ula etl-lukutiek Nopa Sko'sia Human Rights Commission, na weketutesnen ula wi'katikn apoqnmuinamitn ntlukwaqnaq elmi'knik.

Mui'walujik

Nopa Sko'sia Human Rights Commission ketui-tlima'tiji msit mimajuinu'k ta'n tel-wla'linamijik wjit tel-wli-apoqnmamti'tij we'kwayiw kis-sapa'tunew ula project.

Tmk ketui-tlimkitjik tel-wla'linamijik msit Nopa Sko'siaewaqaq ta'n apoqnmamti'tip ula wi'katikn elukwasik (research project). Keknu'-wla'linamijik We'kopekitkewaqaq, Kqipuktukewaqaq (Halifax aq Dartmouth) wjit tel-wit-lukutiekik aq nikana'tu'titl mawewo'kutimkl.

Wela'linamijik espi-kina'mute'wk ta'n nikana'tu'tip mawewo'kutimk wjit ta'n tel-nenk wen tel-keknuakutk (cultural competency): Dr. Wanda Thomas Bernard, Dr. Gail Baikie, aq Dr. Brian Noble etl-lukutijik Dalhousie, aq Dr. Judy Haiven etl-lukwet Saint Mary's University.

Ula kina'matnewey kisi-ma'muni- attikna'suatmi'tip pikwelkik mimajuinu'k. Crystal Taylor, alsutk CT-Ebony Consulting Company nikana'toqopnn mawewo'kutimkl. Kekinu'tmasultite'wk ta'n kwilmi'tip ta'n koqoey me'j kejitasik na ma'w Olanrewaju Dada, Bryanne Harris, Elizabeth McGiffin, aq Fatima Mensah.

Ula lukwaqn mu kisa'tasinusoqq mu tl-mlkuktmi'tikw sta'faq naspultijik kmiti teluisk Pkwatelikewinu'k L'nua'l'timkewey:

- Ann Divine – Nikana'toq ta'n Tl-tetpeiwaness aq Mawo'laness Mimajuinu'k
- Gerald Hashey – Nikana'toq Apata'matimkeweyey
- Shawn MacKenzie – Nut-kwiluasit aq Nut-wi'kikewinu
- Alise Browne – Nut-kwiluasit
- Linda Nicholl – Elukowaji Human Rightsa Kina'matneweyiktuk
- Rosemarie Cadogan – I'-lukowapni Human Rightsa A'fisrewip

Kitu'-l'kitmaqatt wi'katiknji'j wjit tel-wla'linamit David Shannon, nikana'linamit aq ntalsusuteminen wjit tel-mlkuktik mu nmitasin ap L'nua'luksin wen tett eimu'ti'kw. Apj elt wela'linamijik kmisnraq wjit ap nekmow tel-mlkuktmi'tij, ta'n klapis nutayiw kisa'tasin u't lukwaqn.

Me’j ktu’-naji-kjijitu’n

Me’j ktu’-kjijitu’n ula lukwaqn kisa’tasik kiswa puatmn nap-wikasik ta’n tetutki’k, na kinua’tuatesk Nopa Sko’sia Human Rights Commissionaq kiswa tl-we’jituresk website-iktuk.

Mattaqte’kn: (902) 424-4111

Mu awtinukewey: 1-877-269-7699

www.gov.na.ca/humanrights

**Nopa Sko'sia
Human Rights Commission**

www.gov.ns.ca/humanrights

